

EDITORIAL

D'indignats i de corruptes

Març en **Valencia** es un esclafit de llum, color i soroll, i es que les **Gayates** en la ciutat de **Castello** o les **Falles** en bona part del territori valencià centren l'atenció festiva -i no tan festiva-, i d'alguna manera fan que tot rode entorn ad estes festes que donen pas a la primavera.

Precisament fa poc es celebrava l'aniversari de lo que s'ha vingut a denominar "**Primavera Valenciana**" en una participació molt destacada de l'institut del que va partir este moviment de protesta (**IES Lluís Vives**). Un any despuix de l'espontanea reaccio de l'alumnat i de l'exteriorisació de l'indignació de gran part de la societat, els "progres" de sempre ya han capitalisat dit moviment, devaluant -lo fins a convertir-lo en una expressió mes del catalanisme mes recalcitrant.

Quina llastima que no procure esta gent per la verdadera llibertat de la terra valenciana, en conte de ser uns opressors, disfrassats de mansos, que volen a la **Nació Valenciana** sumissa i subjecta al regim que marca la "**Gran Catalonien**".

No nos mereixen mes comentari els qui donen cobertura als qui no son capaços de trencar les cadenes que nos oprimixen socioculturalment ara, i políticament sempre, perque no nos deixen ser qui som, sino que nos volem fer ser una atra cosa, una atra societat distinta i diferent a la valenciana.

Com que l'actualitat dona per a molt, nomes, i en un atre breu, nos referirém a les ultimes notícies aparegudes sobre la discriminació a que nos somet l'Estat a nivell de finançació. Ara en veu tremula i molt per lo baix, el maxim ocupant del **Palau de la Generalitat**, de quan en quan i en els foros mes intims, fa referencies a que alguna cosa ha de canviar, especialment en el model de finançació, per a que s'ajuste lo que l'Administració central nos retorna a la realitat del gasto que es genera en aten-

cions basiques i primaries. Es de vergonya comprovar cóm, quan el color del partit que governa en l'Estat no era el mateix que ara, els "valencianets" del **PePe** que nos governen es creixien com a galls de pelea, per contra, ara que tenen a companyons de partit en els maxims llocs de decisió política, callen, es resignen i com a molt marmolen per lo baixet.

¿Acas en poc mes d'un any no continuem tenint eixe millo passat d'habitants que no es computa -segons ells- i a causa de lo qual no arriben recursos suficients per a sanitat, educació i unes atres atencions que els poders publicos han de garan-

tisar?

En fi, ¿qué anem a fer en estos governants? En els seus silencis es convertixen en complices de malversacions, de trafic d'influencies, de clientelisme... i en el seu afany per estalviar privatisen servicis publicos o els buiden de contingut, mentres balafien en

pompositats que posen en escena pero no convertixen en realitats -ahi està tot el tema d'eixos events deportius que, auspiciats pels responsables de **Nóos**, mai duqueren a terme-. Eixos governants que claudiquen quan es tracta de reivindicar drets que nos corresponen, consentint que sigam els ultims de la coa en renda per capita, en atencions, en infraestructures, o en protecció a la nostra singularitat economica, cultural i identitaria.

De moment lo que podem fer es "cremarlos" en una falla. Per cert, una falla que volem aliena a subvencions, i que torne a ser ironica, socarrona, satirica i, sobre tot, intensament critica en lo mes negatiu de la societat.

I cóm no, volem unes falles que tornen a sentir l'orgull de fer de la llengua valenciana el seu natural vehicul d'expressió. Mirant-se en **Bernat i Baldoví**, que ya traça el camí, segur que sera facil tornar a la dreuera.

LA CITA

Que en este mon hi ha qui diu, i es cosa que es pot provar, "que aquell que del poble es riu tart o pronte ha de plorar".

Bernat i Baldoví
(Llibret de la Falla del Tros Alt, 1861)

SUMARI

- 1 EDITORIAL: **D'INDIGNATS I DE CORRUPTES**
- 2 LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
FENT MEMORIA: **EL PRIMER LLIBRET DE FALLA**
- 3 FRUITES, VERDURES I HORTALICES (LXXII): **PARLEM DE LA LLETUGA, TAMBE DITA ENCISAM**
SEMBLANÇA: **OBDULI JOVANI I PUIG**
CONVENCIO VALENCIANISTA. **SEGONES JORNDES FORMATIVES**
- 4 PASSATEMPS
FAULA: **EL LLIRI**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redacció final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Algun temps li quedarà, des de la Crida al Pregó entre Encesa i Plantà, per a buscar l'ocasió d'unes fotocopies fer d'este eixemplar tan llauger, i donar-les complagut a l'amic i al conegut.

ACTIVITATS CULTURALS MARÇ DE 2013

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)
C/Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

Convencio Valencianista
www.convenciovalencianista.org
administracio@convenciovalencianista.org

PJV (Plataforma Jovenil Valencianista)
Tel: 697 298 313
www.pjvalencianista.org
info@pjvalencianista.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)
C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

4 Març (dilluns)

XXV DIA DE LA LLENGUA I LA CULTURA VALENCIANA

•18:00 h. Seu de Valencia.

MISSA en memòria d'Ausias March.

•19:00 h. Saló del Consolat del Mar de la Llonja de Valencia.

ACTE D'EXALTACIO DE LA LLENGUA VALENCIANA:

- Entrega de reconeiximents al bon ús de la llengua valenciana.

- Voro López farà relació de les activitats dutes a terme l'any passat i els projectes futurs.

- Òscar Rueda recordarà el discurs "La cooficialitat de la llengua valenciana" del P. Lluís Fullana (1919).

- Lleopold Peñarroja documentarà l'aprovació per part del Vaticà dels textos litúrgics en llengua valenciana.

- Entrega del V Premi Nacional de Lliteratura en Llengua Valenciana, otorgat per l'Aellva a Vicent Lluís Simó Santonja

+Info: **RACV**

9 Març (dissabte) 11:00 h. Plaça de Manises, cantó en el carrer dels Cavallers. Valencia C.

TOTS ELS DIES 9. Homenaje a Bernat i Baldoví.

+Info: **Convencio Valencianista**

11 Març (dilluns) 19:30 h. Casal Falla Cronista Vicent Beguer. C/ Cronista Vt. Beguer, 2. Torrent.

TERTULIA FALLERA

Moderar: Nelo Navarro.

Participen: Miquel Àngel Gascón, Joan Romero Moya, Joan Antoni Alapont, Am-par Cabrera i Rafael Melià.

+Info: **Aellva**

16 Març (dissabte) Valencia C.

SOPAR I RUTA FALLERA NOCTURNA

+Info: **PJV**

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527
46002 Valencia ciutat

Telefon: 617 030 370

rogleconstantillombart@gmail.com

FENT MEMORIA

J.M.M.

El primer llibret de falla

BERNAT I BALDOVÍ

Historia de la Falla de Sen Chusep de la Plaseta del Almodi en el añ 1855.

En ell es relata l'història de la jove Vicenteta, del guilopo don Facundo, i d'un "conill" al que li posen preu de venda.

Per contra, el bibliògraf **Ribelles Comín** atribueix l'autoria, sense una base massa sòlida, de **Versos colocats en la falla del carrer de Sent Narsis, la vespra de Sent Chusep en el añ 1850**, a l'impressor i escriptor xatí **Blai Bellver**, a qui consideraria el creador del llibret de falla. Es tracta en realitat d'un text compost per cinc dècimes, un eco i una quarteta que no està firmat, i del qual circumstancialment Comín fa esta atribució pel fet de trobar-lo enquadrat –segons ell senyala- en la **Biblioteca Municipal de Valencia** –probablement la **Biblioteca Històrica "Serrano Morales"**-, junt

a *La creu del matrimoni*, obra esta si de Blai Bellver -un conte fantàstic que inclou el programa i la descripció de les escenes de la Falla de la Plaça de la Trinitat, de **Xativa**, de l'any 1866-.

Per a ser rigorosos en l'informació que nos donen els versos de la falla del carrer de "Sent Narsis", hem d'indicar que difícilment se correspon en un carrer de la ciutat de Xativa, lo que podria descartar l'atribució a Blai Bellver; per una altra banda estan impresos en una fulla, sense peu d'impremta que ajude a fixar la seua procedència, encara que es mes probable que es referixquen al carrer Sant Narcís de la ciutat de Valencia, localisat en el "Quartel" de **Serrans** en el nomenclator de 1866, lo que podria sustentarse també perquè la premsa de l'època constata que en 1851 en eixa via es plantava una falla. Igual que esta fulla explicativa de 1850, se'n poden trobar

Tots els estudiosos del tema faller solen coincidir en que el primer llibret de falla es el que va escriure **Bernat i Baldoví** a la falla de la plaça de l'Almodi de la ciutat de Valencia, i que es referència com **Historia de la Falla de Sen Chusep de la Plaseta del Almodi en el añ 1855**. En ell

mes, també anònimes, que només a partir de 1858 porten ya un peu en el que finsolent coincideix en que el primer llibret de falla es el que se li ha atribuït des de sempre a Bernat i Baldoví siga tal, i que devem considerar ad este mestre de la sátira el primer autor de llibrets de falla, almenys concebut el llibret com a una obra de tamany menut i poc voluminosa, impresa i enquadrada, en la qual, de manera graciosa, sarcàstica, satírica i en un doble llenguatge, s'explica i es fa relació de les escenes que conté la falla.

Este primer llibret consta de 14 pàgines impreses, de 11,5 x 16,00 cm, un gravat en la portada i un altre al final, junt a l'Epitafi. Va ser impressa en l'impremta de **D. Fermín Gonzalo Morón**, carrer del

PORTADA DEL PRIMER
LLIBRET DE FALLA

Forn del Vidre, num. 8 de la ciutat de Valencia. Està estructurat en huit parts: "El conill, Visanteta i don Facundo", "Advertència amistosa", "Explicació de les quatre cares del taulat o carafalet" en quatre quartetes (Visanteta, D. Facundo, Visanteta, D. Facundo), "Laments de Visanteta", "Quejas de Don Facundo", "Un Consell", "Aviso al pueblo" i "Epitafi".

Valga la quinteta en que obria pas al contingut i l'Epitafi, per a fer homenatge ad este autor i a la

lliterària-festiva que segurament inicià, la qual continua en plena vitalitat:

"Está en este cuadernét
la història de Visanteta
i del pòbre conillet.
Vál, lo manco, una peseta:
Pero es ven... per un quinsét".

Acaba l'explicació en un Epitafi, que diu aixina:

"En lo mich de esta plaseta.
Al costat del Almodí
Ha cremat el pòble huí
El conill de Visanteta:

Que en este món de Caifás
Sempre eu paga qui no eu déu...
No se si me entenderás...
Pero al vendre, filla, el téu,
Pensa un poquet lo que fás"

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer -te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Cajamar**, es:

3058 2316 39 2720001460

Parlem de la lletuga, també dita encisam

Estem davant d'una de les hortalices més familiars de la dieta diària del ser humà, puix el seu consum és més que rutinari en tots els països a on es produeix, o fins a on es pot exportar, si tenim en compte el coneixement i estima que es té de la mateixa. És la principal protagonista de les ensalades, fins al punt que en molts països és reconeguda pel simple nom d'ensalada. Convé diferenciar dos tipus característics d'esta

hortalissa, entre les moltes varietats: la **copada** o **flamenca**, que pertany a l'espècie *lactuca*, i la **lletuga llarga espinac** de la *L. laciniata*. Les dos són cultivades en la majoria de les províncies espanyoles, especialment en les tres valencianes, en Barcelona, Tarragona, Murcia, Logronyo, Badajoz, Sevilla i Cadis. Les més apreciades en els mercats europeus són: **Trocadero**, **Batavia rubia**, **Romana**, **Grandes Lagos**, **Bougival** i **Ballón**, entre unes altres.

Encara que l'encisam aprofita per a diversos usos culinaris, i bollida com a verdura aconseguix un considerable èxit gastronòmic, no cap dubte de que esta hortalissa es la més adequada per a menjar-se-la al natural o en ensalades, puix només aixina és com lluix totes les seues qualitats i sabors, inclús aconsellant-se "partir-la" en els dits, en compte de tallar-la en ganivet, per tal de conservar en ella tot el seu suc i gust natural. Ací ve a conte lo que apuntava un autorisat gastrònom, predicant la següent sentència: "Per a preparar una suculenta ensalada, la lletuga deurà: **netejar-la**, un estoic; **assaborir-la**, un filòsof; **avinagrar-la**, un avar; **oliar-la**, un balafiador; **mesclar-la**, un foll i **provar-la**, un bon gourmet".

Consumida en cru, la lletuga és una verdura agradable i refrescant i un extraordinari depuratiu per a l'organisme, que conté la riquesa vitamínica A, i sobretot C; per una atra banda, és casi nul el seu valor calòric; el gran contingut d'aigua, l'escàs índici de greix, el 1% de substàncies proteiques i el 2% de glúcids, li proporcionen un valor energètic sensiblement baix.

S'ha de remarcar que en les poblacions de **Benifayó** i **Almussafes**, per mig de les seues cooperatives agrícoles, durant les tres darreres dècades del segle passat i encara en l'actualitat, crearen i fomentaren una producció de lletugues i endívies de diferents varietats, pero com a base la *trocadero*, en vistes a l'exportació a Europa central, d'una importància tal, que durant l'època de plena collita s'exportaven entre 30 i 50 camions diaris de 1.500 a 2.000 caixes de 24 peces cadascú; i això durant més de tres mesos.

L'encisam és una planta herbàcea que correspon a varies espècies del gènere *lactuca*, de la família de les **Dicotiledonees compostes**. Les cultivades pertanyen generalment a l'espècie *L. sativa* que prové de la europea *L. scariola*.

Convenció Valencianista. Segones jornades formatives

La fi de semana del 2 i 3 de març **Convenció Valencianista** celebrà la **II Activitat Formativa**, el segon encontre d'estil des de la seua constitució com a entitat civica en maig de 2012.

Vinticinco persones es donaren cita en l'alberc "**Torre de Alborache**" per a participar d'un programa formatiu que consistí, fonamentalment, en unes sessions que comprenien des de com fer un millor us de les noves tecnologies, passant per criteris de qualitat en els procediments d'actuació i el treball quotidià, a conèixer, mes de prop, la política municipal.

En esta última tematica tres regidors independents, de tres localitats representatives a nivell poblacional (**Albal**, **Benifayó** i **Montroy**), expongueren als participants com es el treball d'un regidor -en este cas de l'oposició- en el dia a dia d'un ajuntament. Contenen una llarga experiència, algu d'ells inclús havent estat en posició de govern, lo qual es patentisà en les seues intervencions.

L'anàlisi sobre els processos electorals, la representativitat i el funcionament de la llei electoral tancaren les sessions, les quals han segut evaluades molt positivament pels assistents.

Convenció Valencianista ya està preparant un proxim encontre formatiu, que es desenrollarà, segurament, el proxim setembre, i en el que continuarà abordant-se la tematica del municipalisme com a instrument de participació ciutadana, i unes altres qüestions tan importants com l'honoradea, l'honestitat, la bona gestió, etc. en el treball quotidià dels representants públics.

IMAGE D'UNA DE LES SESSIONS

Obduli Jovaní i Puig

Obduli Jovaní, escriptor, articulista, poeta, ensagista, defensor de la llengua valenciana, nos va deixar el passat 18 de febrer a l'edat de huitanta anys.

Naixque en la localitat de **Sant Mateu** (Baix Maestrat) en 1932 en el sí d'una família dedicada al comerç del textil. Cursaria els seus estudis en **Salamanca**, a on es va llicenciar en Dret. Desenrollà la seua activitat professional en empreses de segurs.

La faceta d'escriptor-periodista i lliteraria ompli bona part de la seua vida, tant la professional com la privada, realisant una important labor creativa com a poeta, com a narrador i notable col·laborador en articles d'opinió, concretament en el **ABC-Valencia**, a on començà a escriure primer en la secció "**El Miguelete**" i mes recentment en "**Corrococos**".

Han segut moltíssims els reconeiximents que ha rebut per la seua obra lliteraria: accessits a la **Flor Natural** i **Viola d'Or** en els **Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia**; guanyà en 1999 el Premi de Poesia en valencià "**Roiç de Corella**" de l'Ajuntament de Valencia; fon guardonat en diferents certamens lliteraris com el de **El Piló de Burjassot**, en dos ocasions, en Madrid, Castello, Xativa, Peniscola, Paterna..., etc.; en 2006 fon nomenat **Escriptor de l'Any** per l'Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana.

D'ell destaquem que fon un gran defensor de la llengua valenciana, una de les seues grans passions, sent molt critic en la política llingüística imposta pels actuals governants, despersonalisadora de l'Idioma Valencià. Mostra de lo qual son molts dels seus articles periodistics, en títuls com: "It's not Catalonia it's chameguia", "¿De qué te reiste, Cristina?", "¿Ciencia o conveniencia?", "Figueres 9, Palomero 9: empate técnico", "Pronto será la lengua muerta", etc.

Prolific escriptor, nos ha deixat una abundant obra lliteraria, com les premiades **Sonets d'amor i desamor** (premi Roiç de Corella) i **L'Alqueria** (premi El Piló).

Rogle en Internet

Tots els exemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantillombart.com
www.pjvalencianista.org

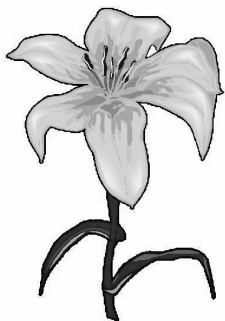
<p>Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.</p>	<p>1. So emes per una persona o animal que expressa dolor o patiment.</p> <p>2. Ser fantastic, habitual en molts contes, representat com a una dona de gran bellea i en poders magics, que normalment utilisa en benefici dels seus protegits.</p> <p>3. Antiga embarcacio molt llaugera, de popa plana i una sola coberta, en tres pals i veles llatines o quadrades.</p> <p>4. Desig o afany exagerat per posseir moltes coses, normalment riqueses o uns atres bens.</p> <p>5. Conjunt de persones en possessio d'un titol nobiliari. Qualitat que posseix aquella persona que destaca pel seu honor i dignitat, incapaç de cometre una accio deshonorosa. S'aplica tambe ad alguns animals.</p> <p>6. Succes extraordinari que no es pot explicar per les lleis de la naturalea i que s'atribuix a una intervencio sobrenatural d'orige divi.</p> <p>7. Dolç fet en fruita cuita en mel o sucre.</p> <p>8. Persona encarregada de custodiar i distribuir els diners d'una entitat, institucio..., publica o privada.</p>	<p>1. — <u>E</u> — — —</p> <p>2. — — — <u>D</u> — —</p> <p>3. — — — — — <u>L</u> —</p> <p>4. — <u>O</u> — — — —</p> <p>5. — — — <u>B</u> — — —</p> <p>6. — — — — — <u>R</u> —</p> <p>7. — — <u>L</u> — — —</p> <p>8. — <u>E</u> — — — —</p>
<p>La solucio a peu de pagina.</p>	<p>PARAULES VERTICALS</p> <p>1. Reprendre o renyir ad algu per haver dit o fet alguna cosa de mala manera.</p> <p>2. Montar, anar o passejar a cavall.</p>	

RONDALLA

M^aA.M.C.

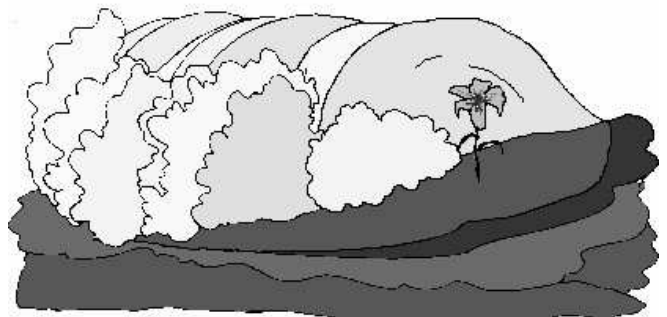
El lliri

Damunt el vert ribaç del riu havia creixcut un bell lliri. Alt i ferm sobre el seu **brot**, el lliri reflectia els seus blancs **petals** en l'aigua i l'aigua **volgue** fer-se en ell.

Cada **ona** que passava se portava en ella l'imatge d'aquella blanca **corola**, i transmetia el seu desig a les **ones** que encara no havien arribat a vore

-la. I aixina, tot el riu començà a **bellugar-se, desinquet** i veloç. No podent agarrar el lliri, tan ben plantat i alt i estirat damunt el robust **brot**, les **ones** se llançaren rabioses contra la vora, fins que la **riuada** arrasà tota la ribera destruint el solitari lliri, tan blanc i pur. Les passions **desmesurades** del ser huma son tan dificils de contindre com les aigües **embravides** d'un riu.

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'una rondalla treta de www.miltalleres.com

<p>GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)</p> <p>Bellugar-se de bellugar/ agitar: Me-nejar-se de forma molt agitada</p> <p>Brot: Orgue de la planta que creix i que subjecta les flors, les fulles i els fruits.</p> <p>Corola: Part interna de la flor de colors vius formada per un o alguns petals i que rodeja el pistil i els estams.</p> <p>Desinquet/ desassossegat /desficiós/ inquiet/ inquiet: Carent de quietut o</p>	<p>d'assossec; agitat per anhels, temor, odi, etc.</p> <p>Desmesurades/ excessives: Sense mida; que sobrepassen els llimits prefixats o raonables.</p> <p>Embravides/ furioses: Excedides de bravea o de furia</p> <p>Ona: Porcio d'aigua que s'eleva i baixa alternativament en la superficie de la mar, d'un llac, d'un riu, etc.</p>	<p>Petals: Fulles que formen part de la corola d'una flor.</p> <p>Riuada/ creixcуда:AVINGUDA intensa d'aigua d'un riu que sol eixir-se'n del seu caixer i inundar les terres riberenques</p> <p>Volgue/ vullge de voler: Tindre voluntat o determinacio per a fer alguna cosa o per a que es faça.</p>
--	--	---

Solucio:

Verticals: 1. MARMOLAR 2. CAVALLAR

1. GEMEC 2. FADA 3. CARAVELA 4. GOMIA 5. NOBLEA 6. MILLAÇRE 7. MELADA 8. TESORER

I RECORDA...La nostra primera paraula es **marmolar**. Un **marmolo** es una reprensió forta. Se diu **marmolador** ad aquell que marmola. Eix. *L'agent de transit marmolava al conductor per la seua infraccio.*

La nostra segona paraula es **cavalcar**. Una **cavalcadura** es l'animal sobre el que se cavalca. Un **cavalcador** es un banc de pedra utilitzat per a pujar al cavall mes comodament. Se diu **cavalcada** al recorregut llarc que se fa a cavall. Antigament era tambe la tropa de ginets que eixia a recorrer el terreny enemic. La desfilada de cavalls en festes es una **cavalcata**, que pot incloure carrosses, comparses, etc. Eix. *El cavaller montava en elegancia la seua cavalcadura.*